

№2 (31) (4 березня 2016)

ЗМІСТ

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА.....	1
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА.....	2
ЕКОНОМІКА.....	3
ЕНЕРГЕТИКА.....	4
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА.....	5
СОЦІОЛОГІЯ.....	7
ПОДІЇ ЦЕНТРУ РАЗУМКОВА.....	8

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ ЦЕНТРУ РАЗУМКОВА

ГОЛОВНИЙ ПІДСУМОК ЗМІН В УКРАЇНІ – СТРАТЕГІЧНИЙ КУРС НА ЄВРОПЕЙСКУ ІНТЕГРАЦІЮ

Упродовж двох років після Євромайдану в Україні відбулися значні зміни. Зроблено значно більше, ніж за попередні роки двадцять.

Сьогодні можна висувати претензії до влади, що зроблено мало реформ або щось зроблено не так. Але визнаючи і помилкові дії, і корупційний багаж, потрібно розуміти, в яких умовах Україна проводить реформи.

Перше, це війна з Росією, втрата 7% території і 20% економічного потенціалу, тисячі людських жертв і 1,7 мільйона внутрішніх переселенців.

Друге – це система, яка формувалася впродовж 25 років і тепер чинить опір реформам. Особливо це видно по тому, як складно йдуть реформи, наприклад, у судовій сфері і в прокуратурі.

Проблема і в тому, що люди за ці два роки не стали жити краще, навпаки, спад економіки і підвищення тарифів (а це теж частина реформ) знизили рівень життя більшості українців і їхню довіру до влади.

Але за два роки зміни торкнулися всіх сфер життя суспільства — десь більше, десь менше. Україна вперше за всі роки незалежності не купувала взимку газ

у Росії. На вулицях багатьох міст з'явилася нова поліція, якій люди довіряють. Держава повністю переходить на електронні державні закупівлі і вводить прозорий менеджмент на державних підприємствах, ліквідовуючи основні джерела корупції у минулому.

Головний підсумок змін — Україна виходить з-під впливу Росії, вона виходить з пострадянського періоду свого минулого і йде чітко стратегічним курсом європейської інтеграції.

Повна версія [тексту](#)

Заступник генерального директора -
директор політико-правових
програм Центру Разумкова
Юрій ЯКИМЕНКО

ПОЛІТИЧНІ ГРАВЦІ ЗОСЕРЕДЯТЬСЯ НА МОЖЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОСТРОКОВИХ ВИБОРІВ ДО ВР

Нинішня політична криза розгортається вже досить довго. Тут є відразу кілька ліній конфлікту.

Насамперед конфлікт між самими фракціями коаліції і уряду і, опосередковано, між президентом і прем'єр-міністром.

Друга лінія — бажання деяких політичних партій вийти на дострокові вибори з розрахунком на те, що нинішня ситуація спровокує парламентську кризу, так чи інакше коаліція розпадеться і, відповідно, будуть конституційні передумови для розпуску парламенту і призначення дострокових виборів. Зацікавлені сили, незалежно від того чи були вони в коаліції чи ні, виявили в цьому загальний інтерес.

Тому зараз ми маємо ситуацію, коли далі процес може розвиватися у різних напрямках. Зараз же можна говорити, як про варіанти подальшої стабілізації, так і про варіанти подальшої дестабілізації коаліції, парламенту і створення передумов для дострокових виборів. Можливо, в цій ситуації основним гравцям, від яких залежить існування коаліції, а це БПП і “Народний фронт”, вдасться домовитися про переформатування цього уряду, аби він краще відповідав їх інтересам. Є варіант із приєднанням до коаліції знову Олега Ляшка і Радикальної партії.

Повна версія [тексту](#)

Заступник генерального директора – директор політико-правових програм Центру Разумкова Юрій ЯКИМЕНКО

БПП І “НАРОДНИЙ ФРОНТ” ШУКАТИМУТЬ КОМПРОМІС, ЩОБ УНИКНУТИ ДОСТРОКОВИХ ВИБОРІВ

Після виходу фракції “Самопоміч” з парламентської коаліції, можливими є два сценарії. Один із них передбачає проведення дострокових парламентських виборів.

Якщо ми говоримо про сценарій, який не передбачає виборів, то це означає, що коаліція у будь-якому складі повинна формально зберегтися. Тим паче, що Радикальна партія Ляшка заявила про можливість повернення до коаліції.

Проте все-таки очевидно, що ситуація залежить від позиції двох найбільших фракцій — вони є ядром, довкола якого може сформуватися коаліція різних форматів. Поки вони залишаються разом і не виходять з коаліції, відбувається процес домовленостей, торгів, визначення, розподілу і перерозподілу посад

у новому Кабміні, включаючи всі посади, зокрема і прем'єра.

Якщо ж хтось із них прийме рішення про вихід з парламентської більшості, тоді почнеться реалізація “сценарію №2”. Тому що будь-який інший формат коаліції не буде вигідний тим політичним гравцям, які налаштовані на дострокові вибори. Насамперед це стосується “Батьківщини”, “Самопоміч”, у меншій мірі — Радикальної партії. Адже будь-які коаліції з “Опозиційним блоком” або двома іншими фракціями, у яких є колишні представники Партії регіонів, будуть іміджево програвшими.

Поки БПП і “Народний фронт” триматимуться разом, буде шанс на те, що процес може перейти у

конструктивнішу площину, і поступово стабільність влади може відновитися.

Обидва сценарії зараз цілком вірогідні. Але, враховуючи всю сукупність чинників (зокрема позицію міжнародних партнерів України, фінансових організацій, питання Мінських домовленостей і особистих зобов'язань президента), поки що упродовж принаймні деякого часу розвиватиметься сценарій, що не передбачає дострокових виборів. Їх спробують уникнути. Тим більше, президентська політична сила (не

говорю вже про “Народний фронт” з його нинішніми рейтингами) на цих виборах, якщо вони відбудуться, істотно втратить, оскільки зросте конкуренція, та і позиції самого президента дещо ослаблені. Тому, швидше за все, основні гравці схиллятимуться до варіанту без виборів і шукатимуть якийсь компроміс.

Повна версія [тексту](#)

Заступник генерального директора – директор політико-правових програм Центру Разумкова Юрій ЯКИМЕНКО

Національна безпека і оборона

ЧИМ ЗАГРОЖУЄ УКРАЇНІ ВИКОНАННЯ МІНСЬКИХ УГОД

У Західній Європі, зокрема в Німеччині, існує тверде переконання, що зараз найбільш виграшна тактика протидії агресивній політиці Кремля — тягнути час, в надії, що Росія до кінця року вичерпає ресурси для активних дій на кількох фронтах, насамперед у Сирії і в Україні.

При цьому у мене є відчуття, що Європа чітко усвідомлює безперспективність Мінських угод як інструменту врегулювання цього конфлікту, але продовжує створювати видимість їхньої безальтернативності, сподіваючись на те, що ситуація якось сама собою вирішиться.

Європейські експерти, політики, дипломати, вислухавши аргументи з приводу неспроможності Мінських угод, неодноразово ставили питання, на яке я не можу відповісти: “Навіщо Україна це підписала?”. Вони вважають, що якщо президент Порошенко взяв на себе ці зобов'язання, то будьте люб'язні — виконуйте.

Позиція європейських партнерів така: якщо ви не виконаєте свою частину Мінських угод, це означатиме, що провина за їхній зрив порівну ляже і на Україну, і на Росію.

При цьому всі розуміють різницю у важливості тих пунктів, які стосуються припинення вогню, виведення іноземних військ, відведення важкого озброєння, обміну полоненими всіх на всіх, передачі контролю над кордоном, роззброєння всіх

незаконних формувань. Тобто кроки, які залежать від Росії, не можна порівняти з тим, що повинна зробити Україна (внести зміни до Конституції і забезпечити проведення виборів). Усі прекрасно розуміють, що є дійсно важливим, а що — лише один із пунктів.

Не менш важливим є питання: “А що буде, якщо Україна виконає свої зобов'язання?”

Перш за все, про позитив. Якщо буде досягнутий цей “пункт” то Україна виконає взяті на себе зобов'язання. Але будуть і інші наслідки. Це, як мінімум, легалізація тих осіб, які захопили владу в т.зв. ДНР та ЛНР, або тих, хто буде поставлений їм на заміну. Де-юре, це будуть представники української влади, де-факто — ставленики Москви.

Наступним кроком стане перетворення двох армійських корпусів, в народну міліцію так званих ДНР і ЛНР, яка стане, по факту, 40-тисячною силовою структурою, що утримуватиметься бюджетом України, але буде непідконтрольна Києву. Варто розуміти, що ця “народна міліція” за кількістю особового складу і озброєння є більшою, ніж армії багатьох європейських держав. Не виключено, що з тих же “народних міліціонерів” буде створена “народна прикордонна служба”, яка візьме під нібито український контроль кордон.

Цим ми допоможемо Росії виконати пункт угод стосовно контролю кордону з Україною, який контролюватиметься, як і зараз, з одного боку Росією, а з іншого — бойовиками.

Наступний пункт цього сценарію: від України цілком логічно вимагатимуть скасування антитерористичної операції, оскільки конфлікт — врегульований. Це означає, що доведеться зняти війська з лінії розмежування і дати повну свободу пересування бойовикам і контрабанді. І все це, хоч якось зараз стримуване, хлине на решту території України.

Повна версія [тексту](#)

*Співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки
Центру Разумкова
Олексій МЕЛЬНИК*

РОСІЯ ПОВИННА БРАТИ УЧАСТЬ У МІНСЬКИХ ПЕРЕГОВОРАХ ЯК СТОРОНА КОНФЛІКТУ

Минув рік відтоді, як 12 лютого 2015 року президенти України і Росії Петро Порошенко і Володимир Путін разом із президентом Франції Франсуа Олландом та канцлером Німеччини Ангелою Меркель у так званому “нормандському форматі” узгодили у столиці Білорусі комплекс заходів для врегулювання конфлікту та припинення вогню на сході України. Ці домовленості, які називали “Мінськ-2”, передбачали, зокрема, припинення вогню на лінії зіткнення на Донбасі, відведення великокаліберної зброї, обмін полоненими.

За великим рахунком Мінські угоди навіть не були мирними, тому що відразу після їх підписання українська сторона втратила Дебальцеве. Та й перемир'я фактично не було аж до 1 вересня 2015 року, яке стало можливим внаслідок рішення Путіна, пов'язаним з його поїздкою на Генеральну Асамблею ООН і вторгненням Росії в Сирію.

Насамперед Президент України має дати відповідь західним партнерам, чому він підписав ці угоди.

Чому він взяв на себе зобов'язання, якими перевищив свої повноваження як Президент. Він підписався під зобов'язаннями, що Верховна Рада в такі-то терміни ухвалить зміни до Конституції, але ж він не має законних можливостей впливати на рішення Верховної Ради. Бо коли говориш із західними партнерами, то в них абсолютно сильний аргумент: ви ж підписалися під цими угодами, то, будь ласка, виконуйте.

Також існує ключова проблема, яку наразі навряд чи вдасться швидко вирішити — це те, що Росію мають посадити за стіл переговорів як сторону конфлікту. Це абсурдна ситуація, коли начебто всі розуміють, хто стоїть за сепаратистами на Донбасі, хто їм постачає зброю, і при цьому продовжують робити вигляд і вести публічний діалог з Росією як з арбітром.

Повна версія [тексту](#)

*Співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки
Центру Разумкова Олексій МЕЛЬНИК*

РОСІЯ ПРОДОВЖУЄ ВЕСТИ КОНФЛІКТ НА ДОНБАСІ ПОЛІТИЧНИМИ МЕТОДАМИ

Політичний шлях врегулювання конфлікту на Донбасі є таким же небезпечним, як і військовий, адже це може коштувати Україні суверенітету.

Наразі дуже важко передбачати сценарій розвитку конфлікту на Донбасі, адже існує безліч чинників, які можуть у будь-який момент змінити ситуацію: ситуація в Росії, позиція Заходу, а також те, як швидко буде знайдений шлях виходу з політичної кризи в Україні.

Путін поки що веде цей конфлікт у політичній площині, намагаючись змусити Україну піти на його умови. Якщо не піде, то на цей випадок готується військова ескалація. Для того, щоб вона відбулася з

мінімальними втратами для самої Росії, вони придумали вибори, які Сурков зараз готує в “ЛНР” і “ДНР”. Це все робиться для того, щоб легалізувати місцевий так званий уряд, який звернеться за військовою допомогою до Росії, а такий варіант не виключений. Цей політичний сценарій для України смертельно небезпечний, так само як і військовий.

Повна версія [тексту](#)

Директор військових програм
Центру Разумкова
Микола СУНГУРОВСЬКИЙ

Економіка

ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ “БЕЗУМОВНОГО БАЗОВОГО ДОХОДУ”: НОВА СОЦІАЛЬНА АЛЬТЕРНАТИВА

Сьогодні розвинуті країни досягли межі потенційних резервів соціального розвитку. Вихід із системної соціальної кризи передбачає вирішення завдань радикальної перебудови економічних, соціальних і політичних інститутів суспільства. В цьому контексті набувають актуальності питання пошуку нової економічної та соціальної моделі, нові підходи та можливі альтернативи, що можуть замінити існуючу систему соціального захисту. У цій статті провідний експерт соціальних і гендерних програм Центру Разумкова Ольга Пищуліна розглядає одну з таких соціальних альтернатив — безумовний базовий дохід.

Метою запровадження безумовного гарантованого доходу скоріше є не боротьба з бідністю.

Його мета — зменшити бюрократію та стимулювати людей для активного пошуку роботи. Нові альтернативні підходи до соціального захисту можуть призвести до створення нового типу суспільства, де людина матиме змогу вільно обирати між роботою та неоплачуваною соціальною діяльністю. Але питання щодо механізмів вирішення цих проблем все ще залишається відкритим.

[Читати всю статтю](#)

Провідний експерт соціальних
і гендерних програм Центру
Разумкова Ольга ПИЩУЛІНА

БАНКИ НЕ ДОВІРЯЮТЬ НАСЕЛЕННЮ, НАСЕЛЕННЯ – БАНКАМ, І ВСІ РАЗОМ НЕ ДОВІРЯЮТЬ ВЛАДІ

На сьогодні актуальною є розмова про довіру до влади. У нас часто говорять про “втому”. Так от, є втома від слова “реформи”. Ми надто багато говорили про реформи, але помітних змін суспільство не відчуває. І виникає отакий негативний імунітет до самого терміну і навіть до влади, яка його вживає. До тих людей, на яких покладалися певні надії, а рівень життя не зростає.

Тут є такий великий і недобрий трикутник. А саме — банки не довіряють населенню, населення — банкам, і всі разом не довіряють владі,

яка теж їм не довіряє. І одна з найважливіших речей, яких тут треба досягти, — розірвати цей ланцюг недовіри.

Повна версія [тексту](#)

Директор економічних програм
Центру Разумкова
Василь ЮРЧИШИН

ПАДІННЯ ОБСЯГІВ ІМПОРТУ СПРИЧИНЕНЕ ЗАГАЛЬНИМ ЗНИЖЕННЯМ ПОПИТУ В УКРАЇНІ

Політико-економічна криза 2014-2015 років згубно позначається на всіх бізнес-операціях українських компаній. Однак навряд чи якась із них постраждала більше, ніж імпорт. Постачання в країну з-за кордону в першому півріччі знизилися на 36% — до 18,1 млрд. доларів.

Головною причиною цього падіння було загальне зменшення попиту в Україні. У нинішній економічній ситуації відбулося різке зниження виробництва і, відповідно, попиту на споживчі та інвестиційні товари. Це торкнулося продукції як закордонного, так і внутрішнього виробництва.

Разом з тим при триразовій девальвації гривні впродовж двох останніх років імпорتنі товари суттєво програють українським аналогам у ціновій привабливості. Щоб не піднімати ціни реалізації відповідно до зростання курсу іноземної валюти, імпортерам доводилося працювати з меншою рентабельністю і, як наслідок, меншою кількістю продукції. Доступ усіх економічних агентів до валюти внаслідок обмежувальної політики НБУ також істотно знизився.

Повна версія [тексту](#)

Директор економічних програм Центру Разумкова
Василь ЮРЧИШИН

УКРАЇНА СУМЛІННО НАМАГАЄТЬСЯ ДОМОВИТИСЯ З РОСІЄЮ СТОСОВНО “БОРГУ ЯНУКОВИЧА”

Росія і Україна так і не змогли домовитися про “борг Януковича” і Москва вирішила звернутися за допомогою до британської феміди.

Це свідчення того, що Росія просуватиме свої умови і своє бачення. Це є звичною практикою: якщо спочатку не вдається швидко прийти до якогось рішення, то завжди робиться наступний крок — це звернення в судові інстанції.

Якщо борг приватний або прирівняний до приватного кредиту (саме таку позицію в цьому питанні займає Київ), то тоді зрозуміло, що реструктуризація повинна відбуватися на загальних умовах, оскільки більшість кредиторів погодилися. Також не забувати мему, що Росія є агресором, а надавати агресорові вигідніші умови, ніж іншим кредиторам, — це мало хто зрозуміє і схвалить.

При цьому Україна, виконує важливу вимогу в такій ситуації — сумлінно намагається домовитися з Росією, відповідно і співпраця з Фондом триватиме. Тут Україна має певну моральну перевагу, оскільки реструктуризація відбувалася за участю МВФ і за участю міжнародних фінансових інститутів.

Сьогодні саме від МВФ багато в чому залежить питання подальшого кредитування України. Можна по-різному ставитися до МВФ, але зараз, на жаль, альтернативи Фонду немає. Надання МВФ кредиту, хай невеликого, у розмірі одного траншу, буде символом співпраці і сигналом для інших міжнародних фінансових інститутів кредитувати Україну.

Повна версія [тексту](#)

Директор економічних програм Центру Разумкова
Василь ЮРЧИШИН

УКРАЇНСЬКИЙ ЕКСПОРТ ДО КРАЇН ЄС У 2015 РОЦІ ЗМЕНШИВСЯ НА 26%

2015 рік виявився складним як для української економіки загалом, так і для пересічного громадянина зокрема. Продовження ескалації військового конфлікту на сході України призвело до погіршення загального стану промислового виробництва (-13,4% порівняно з 10,1 у 2014 році). За попередніми даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, зниження ВВП за минулий рік становило 10,4% порівняно з 6,8% у 2014 році; рівень інфляції продемонстрував зростання на 43,3% проти 24,9% у 2014 році. Найбільше подорожчали продукти харчування, зокрема цукор, яйця, хліб, олія, овочі, фрукти, макаронні вироби, кисломолочні продукти, м'ясопродукти.

Україна втратила важливі ринки збуту своєї продукції (насамперед, російський ринок), що змусило підприємців шукати інші шляхи збуту продукції і швидко переорієнтовуватися на інші ринки. Панацеєю мав стати ринок ЄС, однак офіційна статистика свідчить, що за 11 місяців 2015 року експорт до країн ЄС зменшився на 26%. Причин такого результату кілька — експортні квоти, співвідношення ціна/якість української продукції, неконкурентоздатність української промислової продукції через її високу енергоємність, а також відсутність високотехнологічних товарів з високою доданою вартістю.

Непростим виявився 2015р. і для населення. Знецінення гривні з початку 2014 року втричі (пік припав на лютий-березень 2015) призвело до значного скорочення доходів населення. За офіційною статистикою, середня номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ і організацій у грудні минулого року становила 5230 гривень. Це у півтора разу більше від зарплати, яка була на 1 січня 2015 року (3455 гривень). Однак інфляція перекрыла цей позитив. Тим більше, що також зросли витрати на транспортні послуги (27%) через підвищення цін на пальне, на придбання фармацевтичної продукції, медичних товарів і обладнання. А все через те, що значну частку продукції Україна має імпортувати, розраховуючись за неї валютою. На додаток відбулося підвищення тарифів на газ для усіх категорій споживачів на 285%. Крім того, з 1 квітня 2015 року для населення подорожчало опалення (на 67%), гаряча вода (на 60%). Зросли тарифи на електроенергію, однак їх підвищення триватиме й надалі — до 1 березня 2017 року.

Повна версія [тексту](#)

Експерт економічних програм
Центру Разумкова
Катерина МАРКЕВИЧ

Енергетика

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД “ЯДЕРНА ЕНЕРГЕТИКА У СВІТІ ТА УКРАЇНІ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ”

Аналітичний огляд “Ядерна енергетика у світі та Україні: поточний стан та перспективи розвитку” підготовлено за сприяння Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки.

Актуальність цієї роботи зумовлена надзвичайною важливістю забезпечення енергетичної безпеки України, тим більше, що атомна енергетика стала вирішальним фактором України в безкомпромісній боротьбі за енергетичну незалежність. В Аналітичному огляді на базі опрацьованих статистичних даних проаналізовані тенденції розвитку атомної промисловості у світі загалом та в Україні зокрема.

Останніми роками, через аварію на японській АЕС “Фукусіма”, впевненість у доцільності використання атомної енергії у світі суттєво похитнулась. Однак, попри відмову низки країн від подальшої експлуатації існуючих і будівництва нових АЕС, намітилися позитивні тенденції розвитку світової ядерної енергетики. Зокрема деякі країни Азії і Східної Європи, прагнучи досягти стійкого економічного зростання, енергетичної безпеки та скорочення викидів CO₂, у найближчому майбутньому відновлять розвиток ядерної енергетики у світі.

Сьогодні атомна енергетика України є базовою складовою в її енергозабезпеченні, виробляючи

понад 50% електроенергії. Частка ядерної енергії в енергобалансі країни у відносно короткі терміни почала істотно збільшуватися, а національне ядерне законодавство — активно удосконалюватися відповідно до світових стандартів. Це стало важливим чинником надійного енергозабезпечення споживачів України в умовах дефіциту вугілля через

Директор енергетичних програм
Центру Разумкова
Володимир ОМЕЛЬЧЕНКО

фактичну окупацію РФ частини Донбасу. Однак перед Україною стоять ще багато проблем, вирішення яких потребуватиме значних інвестицій, удосконалення технологій, підвищення рівня кваліфікації спеціалістів тощо.

[Читати весь аналітичний огляд](#)

Експерт економічних програм
Центру Разумкова
Катерина МАРКЕВИЧ

ЕНЕРГОМОСТИ З РОСІЇ НЕ ЗМОЖУТЬ ПОВНІСТЮ ЗАБЕЗПЕЧИТИ КРИМ ЕЛЕКТРИКОЮ

Потреба Криму в електроенергії сьогодні становить близько 1200 мегават. З яких 800-900 — це те, чим Крим може бути забезпечений і забезпечується зараз різними способами, а ось 300 мегават — це дефіцит. З цих 1200 мегават для забезпечення потреб населення півострова потрібно близько 500. Але Кремль будує нові військові бази і перетворює Крим фактично в укріплений район, що вимагає додаткової електроенергії. А стратегічні для Росії об'єкти військового призначення автоматично потрапляють у список пріоритетних для постачання. Від цього страждає місцеве населення, оскільки йому електроенергія постачається за залишковим принципом.

Лише за допомогою енергомостів з Росії енергетичний дефіцит на півострові не подолати — отриманої за їхньою допомогою електроенергії може вистачити лише на певні об'єкти у Сімферополі, Керчі і в деяких інших частинах півострова.

Аби перенаправити достатню кількість електроенергії з Росії до Криму, необхідно робити серйозні перепідключення енергетичної системи і її

переобладнання, зокрема поставити нові трансформатори. Це дуже великий і дорогий фронт робіт, який до того ж може і не дати відчутного для Криму результату в найближчі два роки. Тому прокладення кабелів із Ставропольського краю і Кубані — лише тимчасове рішення, що дозволяє Росії хоч якось заповнювати дефіцит електроенергії на півострові.

Єдиним можливим і найбільш реальним способом вирішення проблеми енергопостачання Криму видається будівництво там газотурбінних електростанцій, парогазових установок, які будуть працювати на природному газі. Сьогодні півострів здатний самостійно забезпечувати себе природним газом. Таку можливість йому дає український шельф, для розробки якого наша країна свого часу залучила дуже великі інвестиції. Якщо Москва піде цим “газовим” шляхом, то вона зможе забезпечити надійне постачання Криму і його енергетичну самостійність упродовж трьох років.

Повна версія [тексту](#)

Директор енергетичних програм
Центру Разумкова Володимир ОМЕЛЬЧЕНКО

Зовнішня політика

УКРАЇНА-РОСІЯ: МАТРИЦЯ ВІДЧУЖЕННЯ

Російська агресія створила нову політично-ідеологічну реальність у стосунках Києва і Москви. Відбулися тектонічні, довгострокові зміни — де-факто, анігільована договірно-правова база (більше 350 документів); зруйновані міждержавні інституції; демонтовані торговельні механізми; Україна отримала безпрецедентний травматичний досвід, і виникло глибинне (можливо, в масштабах поколінь) відчуження між народами України і Росії. Ймовірно, саме ця “ментальна складова” конфлікту і на перспективу визначатиме характер, специфіку і атмосферу стосунків Києва і Москви.

Очевидна потреба в комплексному перегляді природи, філософії і в цілому системи стосунків з РФ у ключових сферах з урахуванням того, що основною (зовнішньою) загрозою українській державності є нинішній російський правлячий режим. Настільки ж

очевидна і необхідність створення концептуально нової моделі співіснування з нинішньою Росією, яка би відображала сучасні реалії, визначала перспективи взаємин Києва і Москви і враховувала позиції західних країн-партнерів. У цій статті співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова Михайло Пашков розглядає середньострокову стратегію української політики на російському напрямі.

[Читати всю статтю \(російською\)](#)

Співдиректор програм зовнішньої
політики та міжнародної безпеки
Центру Разумкова
Михайло ПАШКОВ

ПРО “НОВУ ЖЕНЕВУ” І “БЕЗАЛЬТЕРНАТИВНИЙ МІНСЬК”

На початку лютого Європейський парламент ухвалив резолюцію на підтримку ініціативи створення міжнародного переговорного механізму “Женева плюс” для відновлення українського суверенітету в Криму.

Так чи інакше, формування “другої переговорної лінії” по російсько-українському конфлікті змушує замислитися про ефективність Мінського процесу.

Минулий рік показав, що підписання Мінських угод, не привело ні до врегулювання конфлікту на Донбасі, ні до його замороження. Росія ігнорує “миротворчі” пункти угод, наполягаючи на його “політичній” частині. Проте вся світова практика врегулювання конфліктів свідчить про єдиний можливий алгоритм: спочатку — припинення вогню, обмін полоненими, демілітаризація і деокупація, а потім і політичний діалог.

Більше того, ситуація критично загострюється з появою нових кризових викликів (експансія міжнародного тероризму, “міграційна криза” в ЄС, війна у Сирії, конфлікт Москви і Анкари) зростає політична й економічна втома Заходу. Конфлікт на сході України набуває фонового характеру, і посилюється тиск на Київ з метою швидкого “замороження” Донбасу, причому за рахунок української сторони.

При цьому незмінно звучить мантра про безальтернативність Мінських угод. Проте відсутність “тут і зараз” реальної альтернативи цим угодам зовсім не

означає їхньої безальтернативності у перспективі. Динаміка подій на Донбасі, в регіоні і світі неминуче вимагає коректив і нових підходів, як до духу і букви угоди, так і до переговорного формату.

І тут йдеться про: а) можливе розширення переговорного формату за рахунок країн-підписантів Будапештського меморандуму; б) розробку “дорожньої” карти з чіткими часовими параметрами, що власне пропонував президент Порошенко; в) узгодження однозначного алгоритму реалізації пунктів угоди; г) максимальну “інтернаціоналізацію” процесу врегулювання конфлікту, тобто розширення участі на Донбасі місій ООН, Червоного Хреста, міжнародних правозахисних і гуманітарних організацій. До цього варто додати і просування Україною ініціативи введення миротворчої місії, використовуючи для цього статус непостійного члена у Раді Безпеки ООН.

У цілому, говорячи про перспективи українсько-російських стосунків, потрібно відкинути будь-які ілюзії, адже нас чекає довгий період конфронтаційного співіснування (ворожого, обмеженого, холодного і так далі). При цьому не варто розраховувати на найближчі позитивні зміни у політиці Кремля в українському напрямі.

Повна версія [тексту](#)

Співдиректор програм зовнішньої політики
та міжнародної безпеки Центру Разумкова
Михайло ПАШКОВ

РОСІЯ НАМАГАЄТЬСЯ ЗАВАДИТИ ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ, МОЛДОВИ І ГРУЗІЇ

Головний пріоритет Росії на пострадянському просторі — гальмування європейської інтеграції України, Грузії і Молдови.

Кремль намагатиметься тиснути на ці три країни, аби не допустити реалізації договорів про асоціацію з Євросоюзом. Адже очевидний зовнішньополітичний пріоритет Росії на пострадянському просторі — заблокувати європейську інтеграцію цієї трійки.

Для цього Москва використовуватиме методи гібридної експансії. Росія застосує повний набір засобів: фінансово-економічні важелі, газове

питання, торговельно-економічну блокаду, інформаційний вплив.

Росія чітко визначила свою зовнішню політику в регіоні. Нею стала реінтеграція країн пострадянського простору. Кремль намагається зробити це у форматі двох об’єднань: Євразійського економічного союзу і Договору про колективну безпеку.

Повна версія [тексту](#)

Співдиректор програм зовнішньої політики
та міжнародної безпеки Центру Разумкова
Михайло ПАШКОВ

З ПІДТРИМКОЮ ЗАХОДУ ГУАМ МОЖЕ ЕФЕКТИВНО ПРОТИСТОЯТИ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

Якщо ГУАМ отримає достатню підтримку з боку США і Євросоюзу, організація може трансформуватися в серйозне об’єднання країн, покликане захиститися від російської агресії.

У перспективі можлива реанімація ГУАМ. Але це відбудеться лише у форматі контактів з ЄС і США. Таке собі колективне протистояння російській агресії.

За його словами, організація, до складу якої входять Україна, Грузія, Молдова і Азербайджан, створювалася як альтернатива російській політиці на пострадянському просторі.

Росія ніколи не була у захваті від ГУАМ. Москва і тоді, і зараз має на меті інтеграцію пострадянського простору під егідою Росії. ГУАМ у цю концепцію не вписується, тому сприймається Кремлем українською негативно. А те, що ГУАМ об’єднує країни, які постраждали від російської агресії, додає організації специфічності.

Повна версія [тексту](#)

Співдиректор програм зовнішньої політики
та міжнародної безпеки Центру Разумкова
Михайло ПАШКОВ

Соціологія

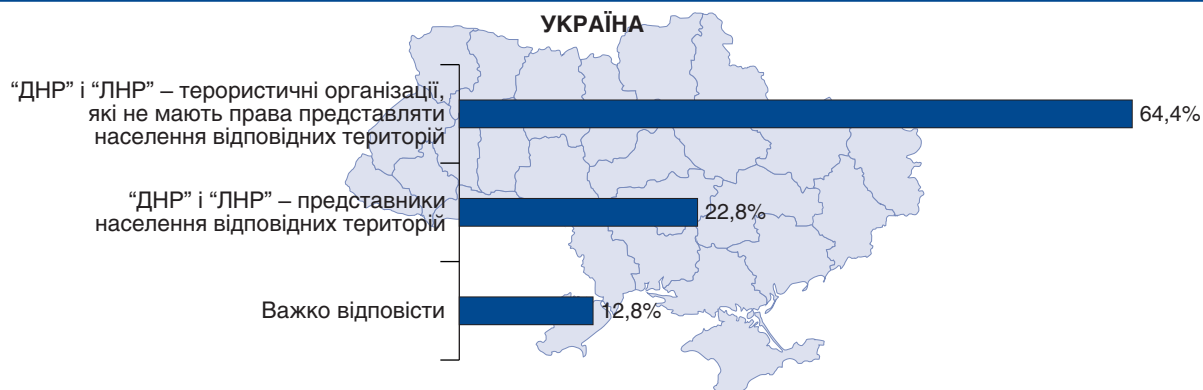
Останнє за часом дослідження, присвячене оцінці ситуації на Сході України, проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 6 по 12 листопада 2015р. Було опитано 2008 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за вибіркою, що репрезентує доросле населення країни за

основними соціально-демографічними показниками. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95.

Більш докладно з результатами соціологічних досліджень, проведених Центром Разумкова, можна ознайомитися на нашому сайті <http://www.razumkov.org.ua>.

З якими думками та оцінками стосовно ситуації на Сході України Ви більшою мірою згодні? % опитаних

Оцінка "ДНР" і "ЛНР"

Співіснування України та непідконтрольної частини Донбасу

Загальна оцінка ситуації на Сході України

ЗУСТРІЧ З ДЕЛЕГАЦІЄЮ ФОНДУ ЯРЛА ЯЛМАРСОНА

23 лютого у Центрі Разумкова відбулася зустріч співробітників Центру з делегацією Фонду Ярла Ялмарсона (Швеція). До складу делегації увійшли Голова Фонду Ярла Ялмарсона Горан Ленмаркер, Заступник Директора Фонду Йенс Ахль, Старший радник із закордонних справ президента Поміркованої коаліційної партії Швеції, Посол Діана Янсе, Голова Університету Лунда, Посол Йонас Хафстром та губернатор Уппсали Петер Егарт.

Центр Разумкова представляли Генеральний директор Анатолій Рачок, Заступник Генерального директора з аналітичної роботи - директор політико-правових програм Юрій Якименко, науковий консультант з правових питань Віктор Мусіяка, науковий консультант з економічних питань Володимир Сіденко, директор енергетичних програм Володимир Омельченко та співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Михайло Пашков.

Експерти Центру поділилися своїм баченням поточної ситуації в Україні у різних сферах, зокрема економічній та паливно-енергетичній. Також увагу було приділено українсько-російським відносинам на різних рівнях.

В ході зустрічі обговорювалася можливість співпраці Центру Разумкова з провідними аналітичними центрами Швеції.

УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ АНАЛІТИЧНИХ ЦЕНТРІВ КРАЇН-УЧАСНИКІВ НОВОГО ШОВКОВОГО ШЛЯХУ

22-24 лютого 2016р. у м. Шеньдзень (Китай) відбувалася Міжнародна конференція з питань співпраці аналітичних центрів країн-учасників Ініціативи Китаю "Новий шовковий шлях" (*The First Silk Road Dialogue and 2016 Annual Conference of Silk Road Think Tank Association "Building the Belt and Road: Connection, Innovation and Sustainable Development"*). Директор економічних програм Центру Разумкова Василь Юрчишин брав безпосередню участь у заходах і дискусіях Конференції ([Переглянути презентаційні матеріали](#)).

Близько 80 представників приблизно з 70 аналітичних центрів з понад 50 країн світу обговорили широке коло питань, пов'язаних з глобальними суспільно-політичними та соціально-економічними проблемами, поділилися позитивним досвідом їх вирішення у різних країнах, узгодили напрями посилення зусиль співпраці та зміцнення аналітичних центрів різних країн.

Учасниками Конференції була ухвалена Шеньдженська Декларація, в якій проголошені позитивні накреслення стосовно розвитку діалогу та співробітництва аналітичних центрів з усіх країн, можливості реалізації спільних проектів розвитку на засадах взаємоповаги, що покликані сприяти результативності та ефективності політики країн-учасників.

Учасники Конференції засвідчили свій інтерес до України, її суспільного, економічного, соціального розвитку, перспектив активного залучення до реалізації глобальних і трансконтинентальних проектів.

УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЇ "ТВОРЕННЯ ПРОСТОРУ СУСПІЛЬНОЇ ДОВІРИ В УКРАЇНІ ХХІ СТОРІЧЧЯ"

Науковий консультант з економічних питань Володимир Сіденко взяв участь у Міжнародній науково-практичній конференції "Творення простору суспільної довіри в Україні ХХІ сторіччя", яка проводилася у Львові (Львівський інститут Університету банківської справи) 16-19 лютого 2016 р. та організаторами якої були: Асоціація українських банків, Громадська рада при Національному банку України, Університет банківської справи, Інститут економіки та прогнозування НАН України, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, Львівський національний університет ім. Івана Франка, Національний університет "Львівська політехніка", Київський національний університет культури і мистецтв. Під час конференції пан Сіденко виступив з доповіддю на тему "Сучасні глобальні кризові процеси і деградація клімату довіри в міжнародних відносинах".

ЕКСПЕРТНА ЗУСТРІЧ У НІМЕЧЧИНІ

15-16 лютого 2016р. у Берліні відбулася тристороння експертна зустріч (Україна-Німеччина-РФ) — "Врегулювання російсько-українського конфлікту, сценарії розвитку ситуації у постконфліктний період і вплив участі Росії у збройному конфлікті в Сирії". Організатор зустрічі — Фонд Конрада Аденауера.

Під час дискусії експерти обговорювали перебіг і перспективи реалізації Мінських домовленостей, наслідки військового втручання у Сирії, стан і перспективи відносин України і Росії.

Співдиректор програм зовнішньої політики і міжнародної безпеки Центру Разумкова Михайло Пашков взяв участь у зустрічі, виступивши з доповіддю "Стан і перспективи українсько-російських відносин".

ЛЕКЦІЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ КОРОЛІВСЬКОГО ОБОРОННОГО КОЛЕДЖУ НОРВЕГІЇ

29 лютого співдиректор програм з питань зовнішньої політики та міжнародної безпеки Олексій Мельник виступив з лекцією перед студентами Королівського оборонного коледжу Норвегії, які перебувають в Україні з навчально-ознайомчим візитом. Тема лекції: "Гібридна війна: ключові терміни, мантри та обмеження".

[Переглянути короткий виклад лекції](#)

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ЕКОНОМІЧНИХ І ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА РАЗУМКОВА

Адреса: 01015, Україна, Київ, вул. Лаврська, 16
Телефон: (044) 201-11-98, факс: (044) 201-11-99
Зворотній зв'язок: newsletter@razumkov.org.ua